

Uticaj drugog svetskog rata na lična imena u Beogradu

U ovom istraživanju je ispitivan uticaj Drugog svetskog rata na lična imena ljudi upisanih u matične knjige rođenih opštine Savski venac u periodu od 1. januara 1935. do 28. juna 1948. godine. Uzorak istraživanja je činilo 14 496 imena. Podaci su podvrgnuti kvantitativnoj analizi sadržaja sa imenom kao jedinicom analize. Početak rata je uticao na češće pojavljivanje imena koja sadrže morfeme "rat" i "sloboda", kao i imena Mirjana, a oslobođenje na češće pojavljivanje imena koja sadrže morfeme "sloboda" i "mir". Prisutan je i fenomen nastanka novih imena koja su izvedena od pojmova vezanih za Drugi svetski rat. U kretanju učestalosti imena Slavica se ogleda posredan uticaj rata na društvo putem kulture i propagande. Uticaj socijalističke revolucije je uočljiv i u razlikama između zakonskih odredbi o matičnim knjigama iz vremena kraljevine, odnosno republike.

Uvod

Istoriografska istraživanja koja se bave ličnim imenima su veoma retka. Uticaj društvenih i političkih prilika na izbor ličnih imena u Beogradu proučavao je samo Aleksov u svom diplomskom radu (Marković, Mraković-Ćurčija 1999), ali taj rad nije objavljen, niti je dostupan na Odeljenju za istoriju Filozofskog fakulteta u Beogradu, gde je odbranjen 1998. godine. Ličnim imenima kao odrazom nacionalnog identiteta su se bavili Marković i Mraković-Ćurčija (1999). Njihovim istraživanjem je obuhvaćen i period od 1935. do 1948. godine i u prvim godinama nakon Drugog svetskog rata nije zapažen njegov uticaj na transparentna nacionalna imena na području Beograda. Lađević (1971) se bavila prisustvom imena ličnosti romana "Ljubomir u Jelisijumu" Milovana Vidakovića u onomastičkom fondu Vojvodine u devetnaestom veku. Ovo istraživanje je pokazalo veliki uticaj koji jedno umetničko delo može imati na imena ljudi. Uticajem političkih prilika na imena ulica ili institucija bavi se više istraživanja. Imena osnovnih škola u Srbiji proučavao je Jovanović (1997), imena beogradskih ulica Dulović (2004), a nazive ulica u Čačku Timotijević (2000).

*Aleksandar Kostić
(1988), Beograd,
Rajka od Rasine 30,
učenik 3. razreda XIII
beogradske gimnazije*

*MENTOR:
Marko Simendić,
student IV godine
Fakulteta političkih
nauka, Beograd*

Za razliku od ličnih imena koja najčešće ne prolaze nikakve ideološke kontrole, imena javnih ustanova i ulica daju nadležni organi. Tako politika na imena ljudi ima samo posredan uticaj. Čak i kad postoje određeni propisi o davanju ličnih imena, veliki broj imena sličnog značenja čini da ona i dalje ostanu pogodna za analizu. Nazivi ulica i škola odražavaju vladajuću politiku u domenu obeležavanja tradicije i imaju za cilj formiranje društvenih vrednosti i kolektivnog pamćenja (Jovanović 1997; Timotijević 2000).

Lično ime je prva oznaka identiteta koju čovek dobije u životu i najčešće je doživotna (Marković i Mraković-Ćurčija 1999). Zato se davanju imena posvećuje naročita pažnja i teži se da ono na neki način označava karakteristike koje se smatraju dobrim. Pored direktnog ukazivanja na razne vrline samim značenjem imena, često je i davanje imena po nekoj osobi ili događaju za koje se smatra da su vredni pomena u jednom ličnom imenu. Treći činilac koji utiče na davanje ličnih imena jesu okolnosti u kojima je osoba dobila ime – bilo ukazivanjem na njih, bilo, ako su okolnosti neželjene, spominjanjem njima suprotnog stanja. Zato lična imena mogu biti pokazatelj okolnosti i stanja u društvu u trenutku davanja imena jednoj osobi. Ako se u obzir uzme i već spomenuti indirektni uticaj politike na lična imena, njihovo proučavanje sa stanovišta istoriografije još više dobija na značaju.

U ovom radu su analizirana imena ljudi upisanih u matične knjige rođenih beogradske opštine Savski venac u periodu od 1. januara 1935. do 28. juna 1948. godine, u cilju da se ispita da li je na njih uticao Drugi svetski rat, bilo putem stresa koji je rat izazvao, bilo uticajem socijalističke revolucije i propagande nove vlasti, kao vidom promena koje je Drugi svetski rat omogućio.

Materijal i metod

Imena koja su korišćena u ovom istraživanju su uzeta iz matičnih knjiga rođenih opštine Savski venac za period od 1. januara 1935. godine do 28. juna 1948. godine. Uzorak su činila sva imena upisana u matične knjige u navedenom periodu, osim onih koje nije bilo moguće pročitati zbog oštećenja na matičnim knjigama. Ukupan broj imena uključenih u istraživanje je 14 496, od toga 7 496 muških i 7 000 ženskih imena. Za kraj perioda koji je istraživan odabran je 28. jun 1948. godine, datum donošenja rezolucije Informbiroa o stanju u Komunističkoj partiji Jugoslavije, jer taj datum predstavlja novi veliki zaokret u jugoslovenskoj politici, nakon revolucije koja se odigrala za vreme Drugog svetskog rata. Početak istraživanog perioda je određen tako da bude obuhvaćen približno isti vremenski period pre i nakon početka Drugog svetskog rata. Opština Savski venac je odabrana kao jedna od centralnih gradskih opština, na čijoj

teritoriji se u istraživanom periodu nalazilo više crkava i porodilišta. Ovo je značajno jer su do 9. maja 1946. godine matične knjige vođene pri crkvama, a po prelasku matičnih knjiga u nadležnost opštine, kriterijum za upisivanje u njih je bilo mesto rođenja.

Nakon revolucije je promenjeno uređenje države, a u sklopu toga su prestali da važe i svi predratni zakoni. Zakon o ličnim imenima od 19. februara 1929. je zamenjen Zakonom o državnim matičnim knjigama od 1. aprila 1946. i Zakonom o ličnim imenima od 1. decembra 1947. U sva tri zakona se pod ličnim imenom podrazumevaju ime i prezime, pri čemu se ime naziva rođenim imenom, a prezime porodičnim imenom. Glava VI Zakona o ličnim imenima iz 1929. se tiče upisa imena u matične knjige, a u članu 23 se navodi da rukovalac matičnih knjiga može odbiti upis imena koja vređaju verske osećaje, protive se moralu ili su inače uvredljiva. Kako su na području opštine Savski venac rukovaoci matičnih knjiga bili sveštenici Srpske pravoslavne crkve (SPC), a krštenja vršena u crkvi (bilo je i slučajeva da se pripadnici drugih veroispovesti krštavaju u hramovima SPC), bio je odbijan upis imena koja, po mišljenju sveštenika, nisu bila deo pravoslavne tradicije. Unutar SPC nisu postojali posebni propisi koji bi nalagali kakva imena treba prihvatati ili odbijati, niti su postojali spiskovi takvih imena, već je odluka u potpunosti bila na sveštenicima (Radić, lična komunikacija).

Crkvene matične knjige su bile zvanične matične knjige do 9. maja 1946. godine, kada je na snagu stupio Zakon o državnim matičnim knjigama od 1. aprila 1946. Ovaj zakon je propisao da rukovaoci matičnih knjiga budu matičari, što se odrazilo na raznovrsnost imena koja se pojavljuju u matičnim knjigama rođenih. Na povećanu raznovrsnost imena uticao je i Zakon o ličnim imenima od 1. decembra 1947. koji je propisao da se rođeno ime građaninu slobodno određuje posle rođenja. Podatke o tome koji je broj imena iz državnih matičnih knjiga rođenih koja ne bi mogla biti upisana u crkvene matične knjige nije moguće dobiti zbog nepostojanja crkvenih propisa o imenima. Druga za ovo istraživanje bitna odredba Zakona o državnim matičnim knjigama bila je ta da se rođenje prijavljuje matičaru na čijem se prostoru desilo. Kako su se na teritoriji opštine Savski venac u istraživanom periodu nalazila dva porodilišta, ovaj zakon je imao veliki uticaj na veličinu uzorka.

Podaci su podvrgnuti kvantitativnoj analizi sadržaja sa imenom kao jedinicom analize.

Rezultati i diskusija

Imena koja u sebi sadrže morfemu *rat*

Imena koja svojim značenjem direktno upućuju na rat su preko pet i po puta češća kod muškaraca, što je i razumljivo jer se čin ratovanja i sam

rat obično vezuju za mušku populaciju. Većina ženskih imena koja sadrže morfemu *rat* su čak i nastala prema muškim imenima (Grković 1977). Primetan je veliki porast zastupljenosti ovih imena za vreme Drugog svet-skog rata.

U ovu grupu su svrstana i imena Ratko i Ratka, iako nisu izvedena od morfeme *rat*, već *rad* (Grković 1977), pa tako *rat* u njima nije mor-fema, već alomorf. Rezultati istraživanja su pokazali da je na učestalost ovih imena uticao Drugi svetski rat, što ukazuje da je njihovo značenje u ratnom periodu bilo povezivano sa ratom, a ne radom.

Muška imena u kojima je sadržana morfema *rat*, a koja se javljaju u uzorku su: Ratomir, Ratibor, Ratko, Ratimir i Ratislav. Samo pet puta se neko od ovih imena javlja pre 6. aprila 1941. godine (dva Ratomira, jedan Ratibor i dva Ratka). U periodu od 6. aprila 1941. do 15. maja 1945. godine, ova imena se javljaju ukupno trideset puta, a najčešća su u prvim mesecima okupacije. Nešto manje od 4% ljudi krštenih 1941. godine nosi neko od ovih imena, iako se te godine ova imena javljaju tek nakon Aprilskog rata. Posle rata, ova imena ponovo postaju vrlo retka, pa se tako u periodu od uvođenja državnih matičnih knjiga do rezolucije Informbioa (od 10. maja 1946. do 28. juna 1948. godine), udeo ovih imena kreće između 0.4% 1946. godine i 0.65% 1948. godine (slika 1).



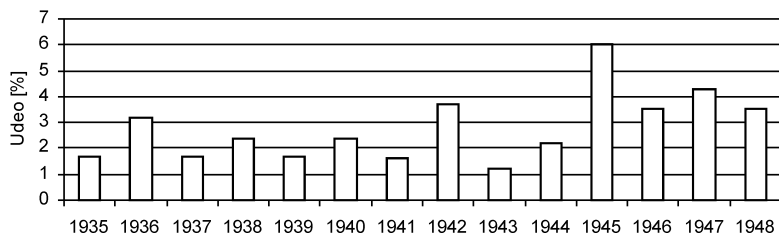
Slika 1.
Učestalost muških imena koja sadrže morfemu *rat* po godinama

Figure 1.
Frequency of male names that include the morpheme *rat* (war) by years

Od ženskih imena koja upućuju na rat, u uzorku se javljaju Ratislava, Ratka, Ratomirka i Ratiborka. Ova imena se javljaju svega jedanaest puta, ali je deset od tih jedanaest osoba (91%) ime dobilo za vreme rata. Jedno dete je 1947. godine dobilo ime Ratomirka. Ovakva razlika u učestalosti ovih imena između ratnog i mirnodopskog perioda dozvoljava da se njihovo pojavljivanje poveže sa ratom, uprkos njihovom malom broju.

Imena koja u sebi sadrže morfemu *mir*

Uticao Drugog svetskog rata se može uočiti na imenima Vladimir i Mirjana. To su najčešća imena iz ove grupe, pa u odnosu na njih, ostalih imena koja sadrže morfemu *mir* ima premalo da bi se promene učestalosti uzrokovane ratom mogle razlikovati od slučajnih promena broja imena u uzorku.

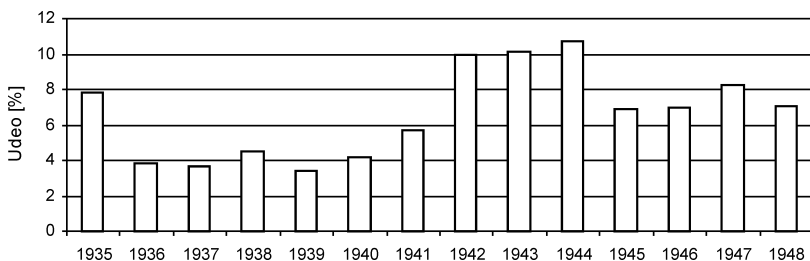


Slika 2.
Učestalost imena
Vladimir po godinama

Figure 2.
Frequency of the
name *Vladimir* by
years

Ime Vladimir se skoro ravnomerno pojavljuje u periodu od 1935. do 1944. godine (slika 2). Porast pojavljivanja imena Vladimir se dešava 1945. godine, nakon oslobođenja Jugoslavije 15. maja, i to ime ostaje češće nego što je bilo ranije sve do kraja posmatranog perioda. Nagli skok učestalosti imena Vladimir je očekivan za vreme nastupanja mira posle višegodišnjeg rata. Ovaj porast je posebno značajan i po tome što nije trenutno, već se njegove posledice primećuju i u posleratnim godinama. Ne može se nedvosmisleno utvrditi uzrok učestalog pojavljivanja ovog imena. Pored mogućnosti da je do toga došlo zbog nastupanja mira, ne može se isključiti ni uticaj dolaska trupa Crvene armije u Beograd. Dolazak sovjetskih vojnika mogao je dvojako uticati na ovaj skok: ideološki, prema imenu Vladimira Iljiča Lenjina, odnosno prihvatanjem ovog imena svojstvenog Rusima.

Ime Mirjana je dobilo 7.8% ženske dece krštene 1935. godine, ali je u narednim godinama učestalost ovog imena često bila i dvostruko manja (između 3.4% i 4.5%). Tek 1941. godine, pred sam početak Drugog svetskog rata, udeo ovog imena u svim ženskim imenima je bio preko 5%. U sledeće tri godine, približno svako deseto žensko dete je dobijalo ime Mirjana (slika 3). Od 178 Mirjana iz dela uzorka uzetog iz crkvenih matičnih knjiga, 82 (46%) je kršteno u periodu od 6. aprila 1941. do oslobođenja Beograda 20. oktobra 1944. godine. I u periodu nakon oslobođenja Beograda, ime Mirjana je ostalo jedno od najčešćih ženskih imena, a svake godine ga je dobijalo oko 7% ženske dece (slika 3).



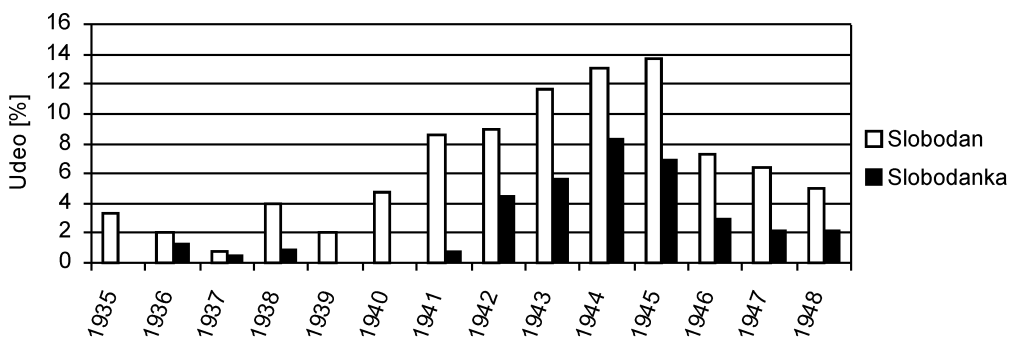
Slika 3.
Učestalost imena
Mirjana po godinama

Figure 3.
Frequency of the
name *Mirjana* by
years

Imena Slobodan i Slobodanka

Nakon početka Drugog svetskog rata, imena Slobodan i Slobodanka su postala znatno češća nego ranije. Uticaj Drugog svetskog rata je primetan i u prvim posleratnim godinama.

Od 198 ljudi krštenih imenom Slobodan u periodu od 1. januara 1935. do 9. maja 1946. godine, samo 48 (24%) je kršteno pre Aprilskog rata, dok je u periodu od 1943. do 1945. godine kršteno njih 93 (47%) i u te tri godine se udeo imena Slobodan u muškim imenima kretao između 11% i 14%. I u prve tri posleratne godine, procenat muške dece koji dobija ime Slobodan je visok, ali u opadanju, i 1946. godine iznosi 7.3%, a u prvj polovini 1948. godine 5.1% (slika 4).



Na ime Slobodanka je još očiglednije uticao početak Drugog svetskog rata. Od 73 Slobodanke upisane u crkvene matične knjige rođenih u posmatranom periodu, svega 6 (8%) ih je kršteno pre tog događaja. U periodu od 1942. do 1945. godine udeo Slobodanki u ukupnom broju ženskih imena se kretao između 4.5% i 8.3%, dok je u prve tri posleratne godine bio između 2% i 3% (slika 4).

Oslobođenje Beograda je događaj koji je najviše uticao na učestalost ova dva imena. Od početka 1944. godine do 20. oktobra iste godine, jedanaest osoba je kršteno imenom Slobodan, a šest imenom Slobodanka, dok je za preostala dva meseca i jedanaest dana te godine njih trinaest dobilo ime Slobodan i osam ime Slobodanka. Davanje deci imena Slobodan i Slobodanka je u ovom slučaju za ljude bio vid proslave oslobođenja na koje su čekali više godina.

Imena na koja je uticao početak Drugog svetskog rata se po kretanju svoje učestalosti mogu svrstati u dve grupe: imena koja u sebi sadrže morfemu "rat" i čija učestalost nakon skoka 1941. godine opada u narednim godinama i imena Mirjana, Slobodan i Slobodanka čija učestalost nastavlja da raste i u prvim godinama posle skoka. Druga zajednička osobina imena Mirjana, Slobodan i Slobodanka je ta da se odnose na stanje suprotno od

Slika 4.
Učestalost imena
Slobodan i
Slobodanka po
godinama

Figure 4.
Frequency of the
names *Slobodan* and
Slobodanka by years

trenutnog, nepoželjnog, ratnog stanja. Dok je u prvim mesecima po početku rata stres koji rat izaziva ima veoma jak uticaj, u narednim godinama okupacije, taj uticaj je opadao, a okupacija je postajala svakodnevno, ali nepoželjno stanje, pa su se davanjem imena deci izražavale želje da se takvo stanje okonča.

Imena na koja je uticala socijalistička revolucija

U istraživanju Markovića i Mraković-Ćurčije posmatran je i uticaj revolucije na transparentna srpska i jugoslovenska imena i zaključeno je da u prvim godinama nakon revolucije takvog uticaja nema. U matičnim knjigama opštine Savski venac se ime Jugoslav u posmatranom periodu javlja samo osam puta, dok se ime Jugoslava uopšte ne javlja. Kod transparentnih srpskih nacionalnih imena ne postoji značajna razlika u njihovom pojavljivanju pre i posle oslobođenja Jugoslavije.

Lična imena mogu nastati i iz imena poznatih ličnosti ili događaja. Na druge ličnosti, imena mogu upućivati i svojim češćim pojavljivanjem kada su identična imenu te ličnosti. U uzorku je primećena pojava novih imena inspirisanih ratnim ili revolucionarnim događajima. Ova imena su veoma retka, pa je tako u uzorku prisutno samo četiri takva imena: Molotov, Staljinka, Molotovka (sva tri 1947. godine) i Sutjeska (1948. godine). Sva navedena imena su nastala pod uticajem Drugog svetskog rata, a na nastanak imena Staljinka je očigledno direktan uticaj imala i revolucija. Revolucija je i na preostala tri imena imala određeni uticaj jer su sva nova imena inspirisana ličnostima i događajima vezanim za partizane ili Sovjetski Savez.

U 4. matičnu knjigu rođenih Crkve Svetih Kuzmana i Damjana je 1945. godine jedan dečak upisan pod imenom Tito. Ovo ime je u srpskom narodu postojalo i ranije kao kraći oblik imena poput Tioslav i Tihomir (Grković 1977). Moguće je da je ovo ime dato po nadimku Josipa Broza, ali se zbog njegovog ranijeg postojanja ne može sa sigurnošću tvrditi da je tako, odnosno da je na njega Drugi svetski rat imao uticaj.

Nastanak novih imena i pretvaranje prezimena i nadimaka poznatih ličnosti u imena primećeni su i kod drugih naroda, a posebno onih koji su prošli kroz velike društvene promene. Tako su, počev od dvadesetih godina dvadesetog veka, u Rusiji nastajala imena kao što su Stalj, Partizan, Ateist, Marks, Engels, Interna, Revo (kao skraćena od "revolucija"), Agit (kao skraćena od "agitacija"), Vilor (akronim od "Vladimir Iljič Lenjin Oktobarska revolucija") i druga. Ova pojava objašnjena je željom da se potomcima da ime po nečemu dragom ili korisnom, a uočeno je i da ova imena brzo iščezavaju jer su sličnija nadimcima nego imenima (Suslova i Superanskaya 1991). Dobijeni rezultati su u skladu sa podacima koji se tiču ruskih imena, kako kada je u pitanju poreklo imena, tako i kada se

radi o njihovom retkom pojavljivanju, koje najverovatnije znači i da su kratkog veka.

Indirektan, ali veoma veliki uticaj, Drugi svetski rat je imao na ime Slavica. Specifičnost ovog imena je što do promena u njegovoj učestalosti ne dolazi zbog uticaja neke istorijske ličnosti, već zbog uticaja filmskog lika. Ovaj fenomen je sličan pojavi imena Ljubomir, Svetozar i Draginja među imenima Srba u Vojvodini u prvoj polovini devetnaestog veka (Ladević 1971). Film "Slavica" je premijerno prikazan 12. maja 1947. godine (Čolić 1984). Do ovog datuma, u uzorku se ime Slavica pojavilo samo dva puta 1946. godine. U vremenu od premijere filma do kraja perioda obuhvaćenog istraživanjem, ime Slavica se pojavljuje čak 34 puta. Broj dece koja su u trinaest meseci i šesnaest dana nakon premijere filma dobila ime Slavica je sedamnaest puta veći od broja dece koja su to ime dobila u prethodnih dvanaest godina. Ovakav uticaj jednog filma na društvo se mora posmatrati u svetlu činjenice da je to prvi samostalni jugoslovenski film snimljen nakon revolucije. Videlo ga je tri i po miliona ljudi. U pitanju je bio fenomen uslovljen duhom tek završene socijalističke revolucije, u kojoj su učestvovali mnogi od onih koji su filmu bili publika (Čolić 1984).

Zaključak

Drugi svetski rat je na imena uticao dvojako: preko stresa koji su rat i okupacija izazvali i putem društvenih promena koje je donela socijalistička revolucija. Revolucija sprovedena za vreme Drugog svetskog rata donela je korenite društvene promene. Pored ideoloških, na imena su uticale i promene u zakonodavstvu. Od 10. maja 1946. godine za vođenje matičnih knjiga nije više nadležna SPC, već državni organi, pa od tada postoji veća sloboda pri izboru imena. Promene koje su došle iz samog naroda značajnije su za ovo istraživanje od zakonodavnih promena, donetih "odozgo".

Ovo istraživanje je pokazalo da postoje promene učestalosti pojedinih imena u periodu od 1. januara 1935. do 28. juna 1948. godine i da su izazvane Drugim svetskim ratom. Te promene su zapažene kod imena Vladimir, Mirjana, Slobodan, Slobodanka, kao i kod imena koja u sebi sadrže morfemu *rat*. Kada su u pitanju imena koja u sebi sadrže morfemu *rat*, uticaj rata je najjači odmah po njegovom početku, dok kod imena Mirjana, Slobodan i Slobodanka on raste tokom ratnih godina. Na osnovu toga se može zaključiti da je rat predstavljao veći stres u prvim mesecima, dok je kasnije više doživljavan kao neželjena svakodnevnica čiji je kraj priželjkivan i kroz davanje imena deci.

Stvaranje novih imena je zanimljiv fenomen, ali veoma redak na prostoru Beograda. Ipak, ona su značajna zbog činjenice da direktno,

samim svojim značenjem, svedoče o društvenim prilikama u jednom istorijskom periodu.

Ime Slavica je odličan pokazatelj kako vladajuća ideologija, naročito u periodu nakon velikih promena, može putem kulture i, pre svega, propagande da utiče na društvo. Prvi film samostalno snimljen u socijalističkoj Jugoslaviji bez sumnje je nešto što je moralo privući širok krug gledalaca, posebno ako se uzme u obzir da je za temu imao tek završeni rat. Ispitivanje kretanja učestalosti imena Slavica u godinama nakon 1948. bi bilo značajno za istraživanje fenomena poput ovog.

Dalja istraživanja na ovu temu bi bilo dobro usmeriti na ispitivanje zavisnosti uticaja Drugog svetskog rata od različitih sredina iz kojih potiču osobe koje nose imena za koja je utvrđeno da je na njih rat uticao. Da bi se to utvrdilo, mogu se koristiti podaci o zanimanju roditelja koji postoje u matičnim knjigama rođenih. Prostorno proširivanje istraživanja bi doprinelo većoj pouzdanosti rezultata, a pre svega bi trebalo odabrati sredinu koja je u istraživanom periodu bila prigradska i pretežno radnička, kao što je opština Čukarica.

Zahvalnost. Ovom prilikom bih želeo da se zahvalim dr Radmili Radić, naučnoj savetnici Instituta za noviju istoriju Srbije, na pruženim informacijama o unutrašnjim propisima u Srpskoj pravoslavnoj crkvi. Posebno se zahvaljujem gospođi Milici Novaković i matičarima opštine Savski venac što su mi omogućili pristup matičnim knjigama rođenih, kao i gospodinu Ivanu Hofmanu na omogućenom pristupu Arhivu Srbije i Crne Gore. Na podršci u radu zahvaljujem se stručnom timu seminara društvene istorije u Istraživačkoj stanici Petnica.

Izvori

Matične knjige rođenih opštine Savski venac:

– Crkvene matične knjige rođenih:

Vaznesenska crkva, knjige 18-20

Knjiga Materinskog udruženja

Topčiderska crkva, knjige 4-6

Crkva Svetog arhangela Gavriela, knjige 1-2

Crkva Svetih Kuzmana i Damjana, knjige 3-4

– Državne matične knjige rođenih:

Višegradaska, knjige 1-10

Dedinje, knjige 7-9

Zakon o ličnim imenima 1929. *Službene novine*, **47** : 285

Zakon o ličnim imenima 1947. *Službeni list Federativne Narodne Republike Jugoslavije*, **105** : 1449

Zakon o državnim matičnim knjigama 1946. *Službeni list Federativne Narodne Republike Jugoslavije*, **29** : 335

Literatura

- Čolić M. 1984. *Jugoslovenski ratni film*. Beograd: Institut za film
- Dulović V. 2004. Nazivi beogradskih ulica i trgova kao ogledalo ideologija vladajućih sistema (1848-2003). *Zbornik Beogradske otvorene škole* (ed. V. Pavićević), Beograd: Beogradska otvorena škola, 63-83
- Grković M. 1977. *Rečnik ličnih imena kod Srba*. Beograd: Vuk Karadžić
- Jovanović M. 1997. U lavirintu tradicija: Od Sv. Save do Mitraljete i Čička (Savremeni nazivi osnovnih škola u Srbiji) – Prilog istraživanju problema obeležavanja tradicija u savremenom životu Srbije – *Godišnjak za društvenu istoriju*, **IV/1**: 97-111
- Lađević M. 1971. Ličnosti romana “Ljubomir u Jelisijumu“ Milovana Vidakovića u onomastičkom fondu Vojvodine početkom XIX veka. *Prilozi proučavanju jezika*, **7**: 199-213
- Marković P.J., Mraković-Ćurčija M. 1999. Jugoslovenski i srpski identitet stanovnika Beograda u ogledalu ličnih imena. *Godišnjak za društvenu istoriju*, **VI/1**: 42-56
- Suslova A.V., Superanskaya A.V. 1991. *O ruskih imenah*. Leningrad: Lenizdat
- Timotijević M. 2000. Nazivi ulica Čačka 1893-1992. Jedan vek izgrađivanja kolektivnog identiteta. *Godišnjak za društvenu istoriju*, **VII/2-3**: 221-250

Aleksandar Kostić

Influence of World War II on Given Names in Belgrade

A given name is the first token of identity one gets in one's life and, in most cases, it remains unchanged throughout one's lifetime (Marković and Mraković-Ćurčija 1999). In addition to the direct mention of certain virtues in a name, naming someone after another person or event is also frequent. The third factor that can inspire one's name are the circumstances in which the name has been given. Due to the latter two factors, given names may be perceived as a projection of social and political circumstances in a society.

Very few social history researches dwell on given names. Historiography works relevant to Serbian given names include: “The Influence of Social and Political Circumstances on Choice of Given Names” (anthropomorphical system) in Belgrade 1919-1996” by B. Aleksov and “Yugoslav and Serbian Identity of Belgrade Citizens as Reflected through Personal Given Names” by P. J. Marković and M. Mraković-Ćurčija.

Sample in this research was 14 496 given names from birth registries of the Savski Venac municipality for January 1st, 1935-June 28th, 1948.

period. Data was analyzed using the content analysis method with 'name' as the coding unit.

After World War II and the subsequent socialist revolution, the legal system underwent a full overhaul. Among other changes, the new legislation transferred competences regarding birth registers from the Church to municipalities and allowed free choice of given names. As a result of these changes, many new names appeared in the researched population after May 9th, 1946.

Names that include the morpheme "war" were significantly more frequent during World War II, especially in the first months after it started in Yugoslavia on April 6th, 1941, but thinned out once again after the war. The most frequent names connected with peace (*mir*) were Vladimir (male name) and Mirjana (female name). The name Mirjana became highly frequent after the beginning of World War II, to become even more frequent during the war. After the war, its frequency declined, but remained higher than before the war. The situation with the name Vladimir was slightly different. War bore no influence on this name while it lasted, but only after the liberation of Yugoslavia on May 15th, 1945. After this increase, the frequency of this name continued, higher than before and during the war. The trend of giving names derived from the word "freedom" was almost the same as that for the name Mirjana. The only difference was a greater spread of names derived from the word "freedom" after the liberation of Belgrade on October 20th, 1944.

Names inspired by personages or historical events are very rare in Belgrade, but they continue to play a very important role owing to fact that they directly testify to the circumstances in the observed period. A great influence of culture and propaganda on the population may be noted by observing data relating to the name Slavica. In the year after the first Yugoslav-produced post-World War II film "Slavica" became a hit, the name Slavica was given 34 times in Savski Venac, whereas only two girls were thus named in the preceding twelve years.

This research should be continued by examining the correlation of the influence of World War II on given names and different social surroundings. Data on the parents' profession can be used for that purpose. Conducting this research in the municipality of Čukarica would increase the relevance of the results because of the dissimilar social structure compared to Savski Venac in the observed period.

